

Schriftlezing: Jesaja 40:1-11; Matteüs 3:1-12

Tekst: Matteüs 3:1-6

Baflo

Gez. 133:1,2,3,4,5

Ps. 131:1,2,3

Ps. 23:1,2

Ps. 9:1,5,6,7

Lb. 126:1,2,3

Gez. 147:1,2,3,4

Blokzijl

Ps. 131:1,2,3

Ps. 23:1,2

Ps. 9:1,5,6,7

Lb. 126:1,2,3

Gez. 179^b

Gez. 147:1,2,3,4

Gehouden te: Baflo, 02-01-11 (9.30 u.)

Blokzijl, 02-01-11 (16.30 u.)

Thema: Op de valreep van het Nieuwe Testament klinkt de stem in de woestijn.

1. de tijd; 2. de heraut; 3. de boodschap; 4. de reactie.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jong en oud,

1. De tijd

De jaarwisseling brengt ons van oud naar nieuw. Zo beleven we dat als mensen, als christenen. De een meer dan de ander ongetwijfeld. Maar iets ervan delen we allemaal wel.

Het boek van het oude jaar is volgeschreven en vol geleefd. Het kan bijgezet in de annalen van God de Heer. Opgeborgen in de archieven van het hemelse koninkrijk. Het nieuwe jaar ligt nog als een onbeschreven boek voor ons. Wat zal het ons brengen? Wat zal de Allerhoogste ons geven? Het ligt voor ons nog helemaal open. We belijden daarbij ons complete afhankelijkheid van onze Vader in de hemel en van onze hemelse Heer Jezus Christus.

Betekent een nieuw jaar voor u ook echt een nieuw begin? Een nieuwe start, die mogelijk een breuk met het oude jaar en het oude leven betekent?

We hebben al één dag gehad om een begin te maken met de uitvoering van onze goede voornemens. Die hebt u vast en zeker ook, net als zoveel mensen.....

Ik wil niemand ontmoedigen, maar wat komt er in de praktijk echt van onze goede voornemens terecht? Te hoge verwachtingen van jezelf op dat gebied dragen het risico in zich van een stevige teleurstelling. Je valt jezelf zo verschrikkelijk tegen. Al na een dag.

Een echt nieuw begin, kan dat eigenlijk wel? Kan het wel: tot inkeer komen en dan een nieuw leven beginnen?

'Het moet wel.' Dat beseffen we terdege, althans wanneer we onszelf een beetje kennen als zondaren voor Gods aangezicht. En we denken of zeggen: 'Eigenlijk zou ik..... Eigenlijk zouden we.....' Vult u zelf maar in. Want u weet dat van uzelf wel.

Net als ik. Maar het komt er niet van. We komen niet echt in actie. En we houden er een vaag schuldgevoel aan over. En als we niet oppassen, blijft alles bij het oude. En

voor nieuw leven maken we geen ruimte. Voor de Heer maken we de weg niet gereed. En het koninkrijk van de hemel blijft dicht voor ons.

Van oud naar nieuw. Onder die noemer zou je ook het optreden van Johannes de Doper in de tijd kunnen wegzetten. In de overgang van het Oude naar het Nieuwe Testament. Johannes leeft en werkt op de valreep van het Nieuwe Testament. Zo heb ik het in het thema van de preek benoemd.

Matteüs, de evangelieschrijver, plaatst het optreden van Johannes ook in een bepaalde tijd. Hij duidt dat niet concreet aan. Hij zet er geen jaartal bij of wie er toen aan de macht was, zoals Lucas in zijn boek wel doet.

Matteüs houdt het algemeen. *"In die tijd,"* schrijft hij. In die dagen.

Dat zijn de dagen waarin Jezus opgroeit en volwassen wordt in Nazaret. Hij die later spottend Nazoreeër genoemd zal worden. Wat weer zijn nederigheid aanduidt.

Typerend voor die tijd is ook de politieke en geestelijke malaise waarin Israël, het volk van God, verkeert.

Lucas zet dat in zijn weergave heel schrijnend neer, als je goed kijkt. Ook al geeft hij alleen een aantal namen en feiten. Maar hoe tekenend is het.

"In het vijftiende jaar van de regering van keizer Tiberius, toen Pontius Pilatus Judea bestuurde, en Herodes tetrarch was over Galilea, zijn broer Filippus over het gebied van Iturea en Trachonitis, en Lysanias over Abilene, en toen Annas en Kajafas hogepriester waren, richtte God zich in de woestijn tot Johannes, de zoon van Zacharias." (Lucas 3:1,2)

Wat een verdeeldheid, politiek en geestelijk. Nota bene, twee hogepriesters in het ene huis van God.....

Dat is het tijdsbeeld, wanneer Johannes gaat optreden. Maar in de malaise van Israël gaat God de HEER verandering brengen. Het was al aangekondigd door de profeten. Niet voor niets brengen Johannes en Matteüs de profetie van Jesaja 40 ter sprake. Ook daar begint de HEER iets nieuws na de malaise en de ellende van de Babylonische ballingschap.

*"Troost, troost mijn volk, zegt jullie God.
Spreek Jeruzalem moed in, maak haar bekend
dat haar slavendienst voorbij is, dat haar schuld is voldaan,
omdat zij een dubbele straf voor haar zonden
uit de hand van de HEER heeft ontvangen."* (Jes. 40:1,2)

Johannes staat op de valreep van de nieuwe tijd, het Nieuwe Testament. De tijd van het koninkrijk van de hemel, dat nabij is.

Op de valreep van het Nieuwe Testament klinkt de stem in de woestijn.

Het is er de tijd voor!

2. De heraut

Johannes de Doper wordt door Matteüs niet breder geïntroduceerd bij zijn lezers, zoals bij Lucas in zijn boek wel. Die vertelt over de ontmoeting van Zacharias met de

engel Gabriël in de tempel. Over Maria, die een aantal maanden onderdak krijgt bij Elisabet en Zacharias. Over de geboorte van Johannes, de keus van zijn naam en over de profetie die Zacharias heeft uitgesproken bij de naamgeving van zijn zoon. Matteüs verzwijgt dat alles. Hij gaat er op die manier van uit dat zijn eerste lezers Johannes de Doper wel kennen. Het is voor hen – gelovigen uit Israël – een bekende figuur.

Johannes de Doper, zo is hij bekend geworden. Matteüs hoeft ook niet te vertellen waarom hij deze bijnaam heeft gekregen. De Doper, daarmee is het meest opvallende van zijn activiteit gekenschetst. Hij doopte de mensen, die bij hem kwamen, in de rivier de Jordaan. Matteüs vertelt dat wel in vers 6, maar niet om een verklaring te geven van die bijnaam.

Maar ook bij Johannes is dopen niet het eerste of het enige dat hij doet in opdracht van God de Heer.

De Doper is vooral de heraut. De omroeper en verkondiger van de hemelse boodschap van God. Verkondigen, dat moet hij en dat doet hij.

"Dit was de man over wie de profeet Jesaja sprak toen hij zei: 'Luid klinkt een stem in de woestijn:...' (Mat. 3:3)

Het is heel goed mogelijk, dat Johannes dit van zichzelf heeft gezegd, misschien met iets andere bewoordingen. En Matteüs noteert het op die manier in zijn boek. Het past hem wel. Want hij is in zijn evangeliebeschrijving steeds gespist op de vervulling van de profetieën van het Oude Testament. Hij schrijft immers voor Joodse christenen, die de Schriften kennen.

Johannes de Doper heeft ongetwijfeld ook de profetie gekend, die zijn vader Zacharias heeft uitgesproken toen zijn sprakeloze stomheid door God was weggenomen.

"En jij, kind, jij zult genoemd worden: profeet van de Allerhoogste, want voor de Heer zul je uit gaan om de weg voor hem gereed te maken, en om zijn volk bekend te maken met hun redding door de vergeving van hun zonden." (Lucas 1:76,77)

Dat heeft hij zijn leven lang mee gedragen, totdat God de Heer hem riep om daadwerkelijk zijn stem in de woestijn te verheffen en op die manier de weg voor de Heer gereed te maken.

De heraut is profeet van de Allerhoogste. Hij komt met de woorden van God bij de mensen om hen bekend te maken met hun redding en hen op te roepen tot inkeer. Johannes de Doper is een boetprofeet. Zijn sobere levensstijl – kleding en voedsel – maken hem als zodanig bekend.

Matteüs vertelt dat, niet om interessant te doen of als modebewuste verslaggever. Maar omdat Johannes' levensstijl zijn boodschap met kracht onderstreept.

"Johannes droeg een ruwe mantel van kameelhaar met een leren gordel; hij voedde zich met sprinkhanen en wilde honing." (Mat. 3:4)

Bedoeïenen dragen kleren van kamelenhaar, opgebonden en vastgehouden door een leren gordel. Echt kleding dus van woestijnbewoners. Dat is Johannes ook: woestijn-

bewoner in de stilte en de eenzaamheid van God. Een beetje verwijst zijn kleding ook naar andere boetprofeten uit de Bijbel, zoals Elia.

Het eten dat Johannes gebruikt is ook het normale voedsel van de woestijnbewoners. Maar tegelijk ontvangt hij het uit de hand van God. Die verzorgt hem op deze manier. Hij hoeft niets te verbouwen, maar alleen te zoeken en te pakken wat God hem toebedeelt. Ook hierin lijkt hij wel een beetje op Elia, die in zijn schuilplaats door de raven van voedsel voorzien werd. Uit de hand van God.

Zo'n boetprofeet is deze heraut van de Heer. Voorbode van God zelf, die naar zijn volk toe komt om naar de mensen om te zien, zijn volk te redden en hun een nieuw leven te laten beginnen.

Op de valreep van het Nieuwe Testament klinkt de stem in de woestijn.

Een luide stem, indringend en ver dragend. Passend bij een echte heraut.

3. De boodschap

Als Johannes de Doper zijn verkondiging nu eens opgezet op de manier van: 'Beste mensen in Israël, eigenlijk moeten jullie allemaal tot inkeer komen.....' En hij had de mensen allerlei goede voornemens aangepraat en aangeprezen.

Ik denk dat hij best veel instemmende reacties zou hebben gekregen. Waarschijnlijk ook wel van de Farizeeën en Sadduceeën, met wie hij in het volgende stukje van Matteüs 3 in de clinch ligt.

Dat voelen we allemaal wel aan, dat het eigenlijk anders zou moeten in ons leven. We beamen het en we nemen het ons voor. Of we denken dat het met ons allemaal nog wel een beetje meevalt. 'Maar moet je hem eens zien, of haar. Zij mogen zich die boodschap wel aantrekken...'

Maar met dat dodelijke woord 'eigenlijk' erin was de verkondiging van Johannes een krachteloze boodschap geweest, die hooguit de mensen aan het denken had gezet of een paar schuldgevoelens had gegeven.

Gelukkig klinkt de boodschap van Johannes de heraut niet zo. Ja, de boodschap van God klinkt nooit zo.

Stel je eens voor dat God gezegd zou hebben: 'Eigenlijk zou ik mijn volk moeten redden van hun zonden.' Of: 'Eigenlijk zou ik mijn Zoon naar de aarde hebben moeten sturen om mens te worden en te lijden en te sterven...' Het zou niet gebeurd zijn, als God op deze manier gedacht en gesproken had.

Johannes de heraut spreekt de woorden van God met kracht, als met een bazuin-stoot schalt het door de woestijn. En tot binnen de muren van Jeruzalem en de andere steden en dorpen in het Joodse land.

Dit is zijn verkondiging, kort samengevat:

"Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de hemel is nabij!" (Mat. 3:2)

Niks voorzichtige formulering. Het knalt erin met de kracht van Gods Geest.

'Kom tot inkeer. Doe boete en keer je tot God de Heer.'

Die oproep veronderstelt dat er iets gigantisch mis is onder het volk van God. Het is niet beter dan de decennia voor de Babylonische ballingschap. Toen de profeten het

volk ook waarschuwd en indringend opriepen tot bekering. Op straffe van wegvoering naar Babel. 'Dubbele straf voor de zonden,' noemt Jesaja dat in hoofdstuk 40:2. Volkbreed verkeert Israël in een enorme malaise.

Er zijn er maar weinigen, die echt met hun hart hopen op de Heer en die de verlossing van Israël verwachten. Terwijl ondertussen de erediensten doorgaan en de offers op tijd gebracht worden en de wet van Mozes tot op de punten en de komma's wordt uitgeplozen en uitgerekt.

En met de levensstijl van velen is het bar slecht gesteld. Was ook al zo in de tijd van profeten als Elia en Amos.

'Kom tot inkeer, Israël.' Die boodschap klapt er hard in. Want het zegt dat het leven van Gods volk niet beter is dan dat van de heidense volken. Het staat op hetzelfde goddeloze niveau in de praktijk.

'Kom dus tot bekering, mensen. Niet alleen je burens en familieleden, maar jij en je huis.'

Er is een omkeer nodig in houding en denken, "begeleid door berouw over het leven tot nu toe en door verlangen naar vergeving en door een wil om anders te leven."¹

Keer je weer tot God, belijd je zonden en begin een nieuw leven.

Dat begint in je denken en je houding, maar het komt ook tot uitdrukking in je leven in je woorden en daden. Dan gaat het om vruchten die aan de bekering beantwoorden, vruchten die een nieuw leven waardig zijn, Lucas 3:8.

[In het vervolg van dat hoofdstuk maakt Johannes dat desgevraagd ook concreet:

Wie inhalig is gaat delen met anderen. Wie oneerlijk is in het incasseren van belasting en accijns, wordt eerlijk en vraagt van de mensen niet meer dan de overheid oplegt. En wie ontevreden is met zijn soldij en daarom graag wat bij snabbelt door afpersing ofzo, die wordt een tevreden mens en gaat zich ook zo gedragen. Lees Lucas 3:10-14]

Hoe komt het nu dat die boodschap van Johannes zo krachtig is? Waarom is zijn stem zo luid en indringend?

Wel, zijn oproep wordt gemotiveerd door de boodschap van het nabije koninkrijk van de hemel.

'Mensen, het koninkrijk van de hemel is dichtbij. Het staat op aanbreken. De HEER komt er aan. Daarom, kom tot inkeer. Anders kom je er niet binnen.'

"Hoor, een stem roept:

*'Baan voor de HEER een weg door de woestijn,
effen in de wildernis een pad voor onze God.*

Laat elke vallei verhoogd worden

en elke berg en heuvel verlaagd,

laat ruig land vlak worden

en rotsige hellingen rustige dalen." (Jes. 40:3,4)

Verwijder de obstakels uit je leven, belijd je zonden, heb er berouw over en maak zo de weg klaar waarover de Heer kan binnenrijden bij zijn volk, bij jou!

¹ Dr. Jakob van Bruggen, *Matteüs Het evangelie voor Israël*, Kampen 1990, p.62

Het nabij gekomen koninkrijk van de hemel moet de mensen dus bewegen tot inkeer, tot verandering in levenshouding en levensinstelling. En tot verandering van gedrag.

Dat wil de HEER! Johannes de Doper, de heraut van het koninkrijk roept de mensen daartoe op.

Op de valreep van het Nieuwe Testament klinkt de stem in de woestijn.

Wat een boodschap heeft hij te brengen!

4. De reactie

De stem in de woestijn staat niet voor lege stoelen of banken te preken. Hij roept niet tegen de onherbergzame rotsen in de hoop dat de vogels zijn boodschap verder brengen naar de steden en dorpen van het Joodse land.

Johannes de Doper gaat natuurlijk staan op de plaatsen waar de mensen langs komen. Een bocht in de weg die afdaalt van Jeruzalem naar Jericho misschien. Of de oversteekplaatsen in de rivier de Jordaan. Daar komen altijd mensen langs. Daar is bovendien voldoende water dichtbij om mensen te dopen.

Luid klinkt de stem in de woestijn. En er komt een grote golf van mond op mondreclame op gang. De mensen, die hem horen preken, vertellen het aan anderen. En uit stad en land stromen de mensen toe.

Kennelijk raakt de boodschap van de heraut van de Heer de mensen in het hart. En brengt het de mensen in beweging. Uit het relatief comfortabele leven in stad en dorp naar de woestijn en naar de grensrivier. Ze komen massaal.

Matteüs vertelt:

"Uit Jeruzalem, uit heel Judea en uit de omgeving van de Jordaan stroomden de mensen toe, en ze lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan, terwijl ze hun zonden beleden." (Mat. 3:5,6)

Kwamen die mensen om naar het wuiven van het riet in de wind te kijken? Of naar een televisiedominee in maatpak?

Nee, ze kwamen luisteren naar een profeet. De allergrootste van het Oude Testament, zegt Jezus later over Johannes. *"Maar in het koninkrijk van de hemel is de kleinste nog groter dan hij."* (Mat. 11:11)

Ze kregen de boodschap van de redding te horen en het evangelie van het nabije koninkrijk van God. En ze reageerden daarop, geraakt en aangedaan.

Velen belijden hun zonden en laten zich in het water van de Jordaan onderdompelen.

Als teken van hun boetedoening. Het oude leven wordt begraven in het water. En opstaande mogen ze een nieuw leven beginnen en de Heer van het koninkrijk tegemoet gaan en verwelkomen. Hij die wil gaan op de gebaande wegen van hun hart. Op de weg door de woestijn die vlak gemaakt is, door het wegdoen van alle obstakels.

Johannes de Doper bereidt de mensen dus voor op de komst van de Heer. Hij is zijn voorbode en op die manier – naar de profetie van vader Zacharias – de wegbereider voor de Heer.

In het laatste stuk van dit hoofdstuk brengt Johannes Jezus in beeld, het Lam van God, dat de zonden van de wereld wegneemt. De Heer komt eraan en met hem het koninkrijk van de hemel.

"Luid klinkt een stem in de woestijn: Maak de weg van de Heer gereed, maak recht zijn paden."

Op de valreep van het Nieuwe Testament klinkt de stem in de woestijn.

Wat is uw reactie?

Amen.